

Rahapelihaittojen ehkäisyn ja hoidon kehittäminen - nykytila ja (tulevaisuuden) haasteita

22.11.2007

Sosiaalipedagogiikan säätiön

MaPe -seminaari

Saini Mustalampi

Herätteitä

- pelibuumi jyllää, "the ultimate gambler"
- kansalaisten huoli peliongelmistä kasvussa
- tietoa ja osaamista puuttuu kaikilla tasoilla
- ongelma saa kehittyä pitkälle puuttumatta
- alle 18 v rahapelaaminen kiellettävä lailla
- alle 15 -v pelaamisen valvonta ontuu
- ulkomaisten peliyhtiöiden markkinointi vahva
- ei vakiintunutta hoitojärjestelmää/ palveluketjua
- hoitoa vähän, resursseja vielä vähemmän
- ...

Peliongelmaisten määrästä

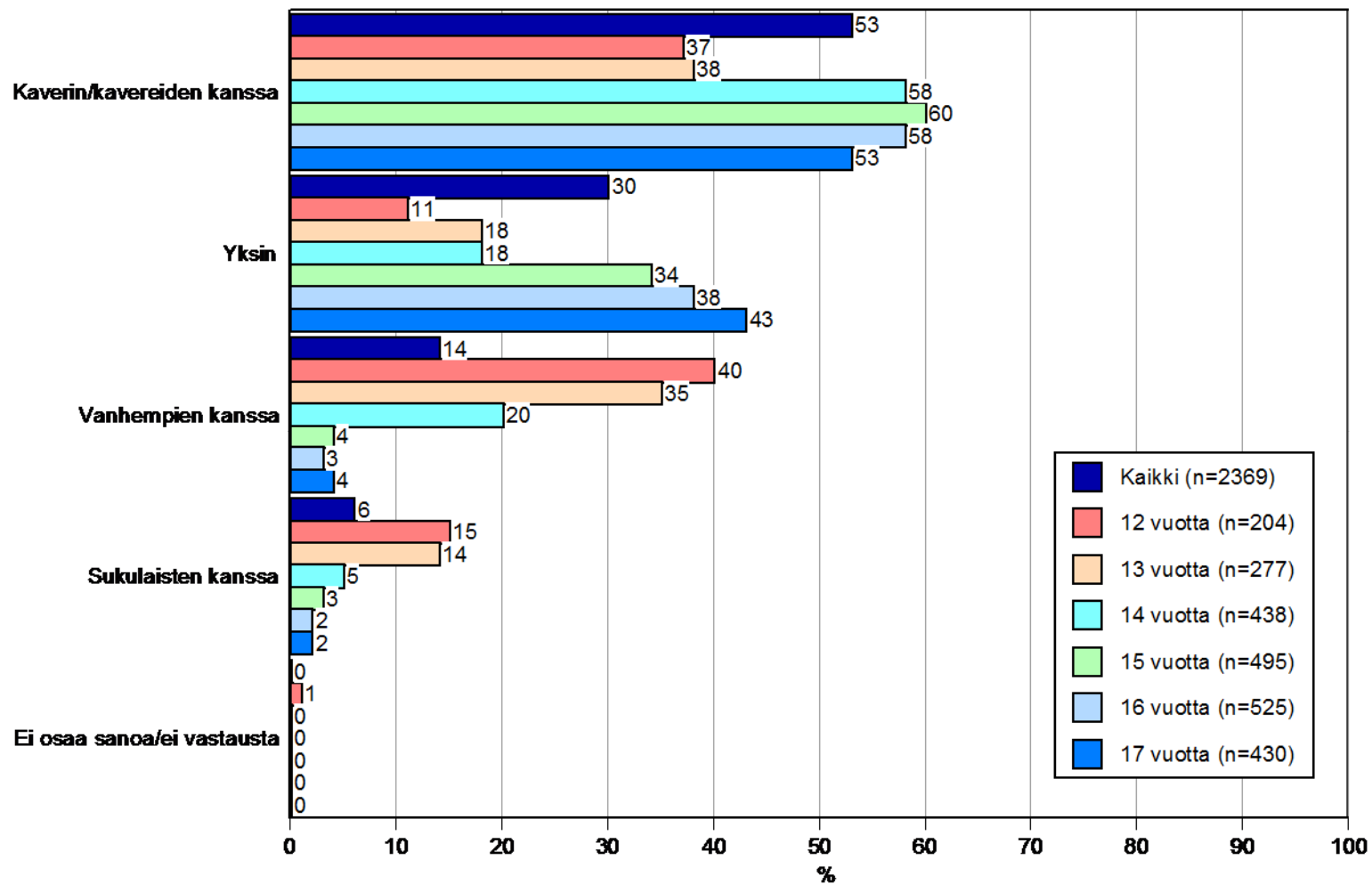
- 2007 väestökyselyn (yli 15 v) mukaan viimeisen vuoden aikana "ongelmia pelaamisensa hallinnassa" ja/tai "todennäköinen peliriippuvuus" (3+ SOGS -riskipistettä), osuus n. 3% väestöstä (130.000)
- "todennäköisesti peliriippuvaisia" (5+ SOGS riskipistettä) osuus 1% väestöstä (42 000)
- 15 - 24 -vuotiaista 3+ riskipistettä 29%, 5+ riskipistettä 3,4%

SOGS -riskipisteet

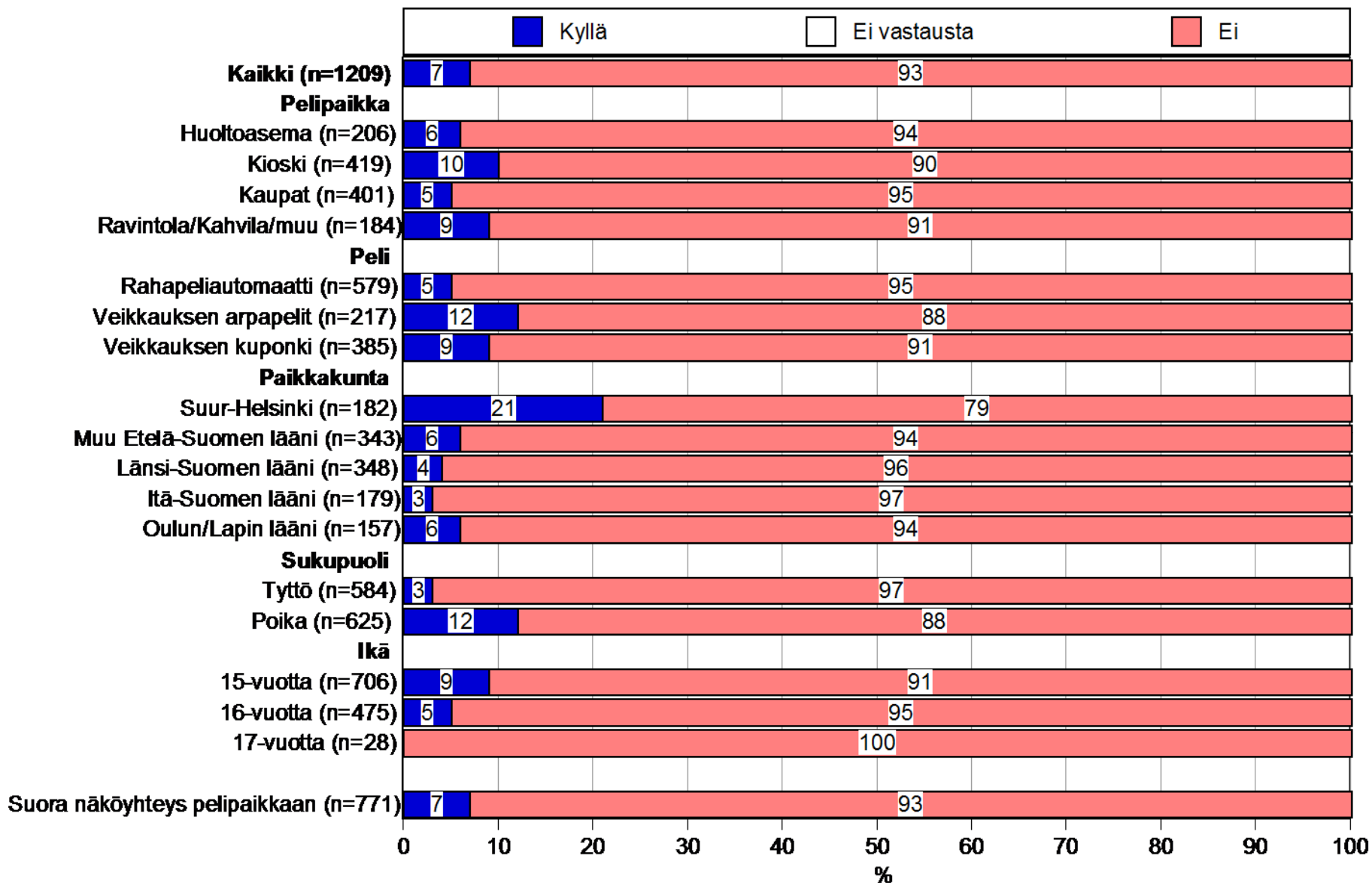
- 0 - 2 pistettä: ei ongelmaa
- 3 - 4 pistettä: ongelmia pelaamisen hallinnassa
- 5 pistettä tai enemmän: todennäköisesti peliriippuvainen

Kenen tai keiden kanssa pelasi viimeksi RAY:n rahapeliautomaatilla

n = rahapeliautomaatteja kuten videopokeri, hedelmäpeli, pajazzo muualla kuin kasinolla

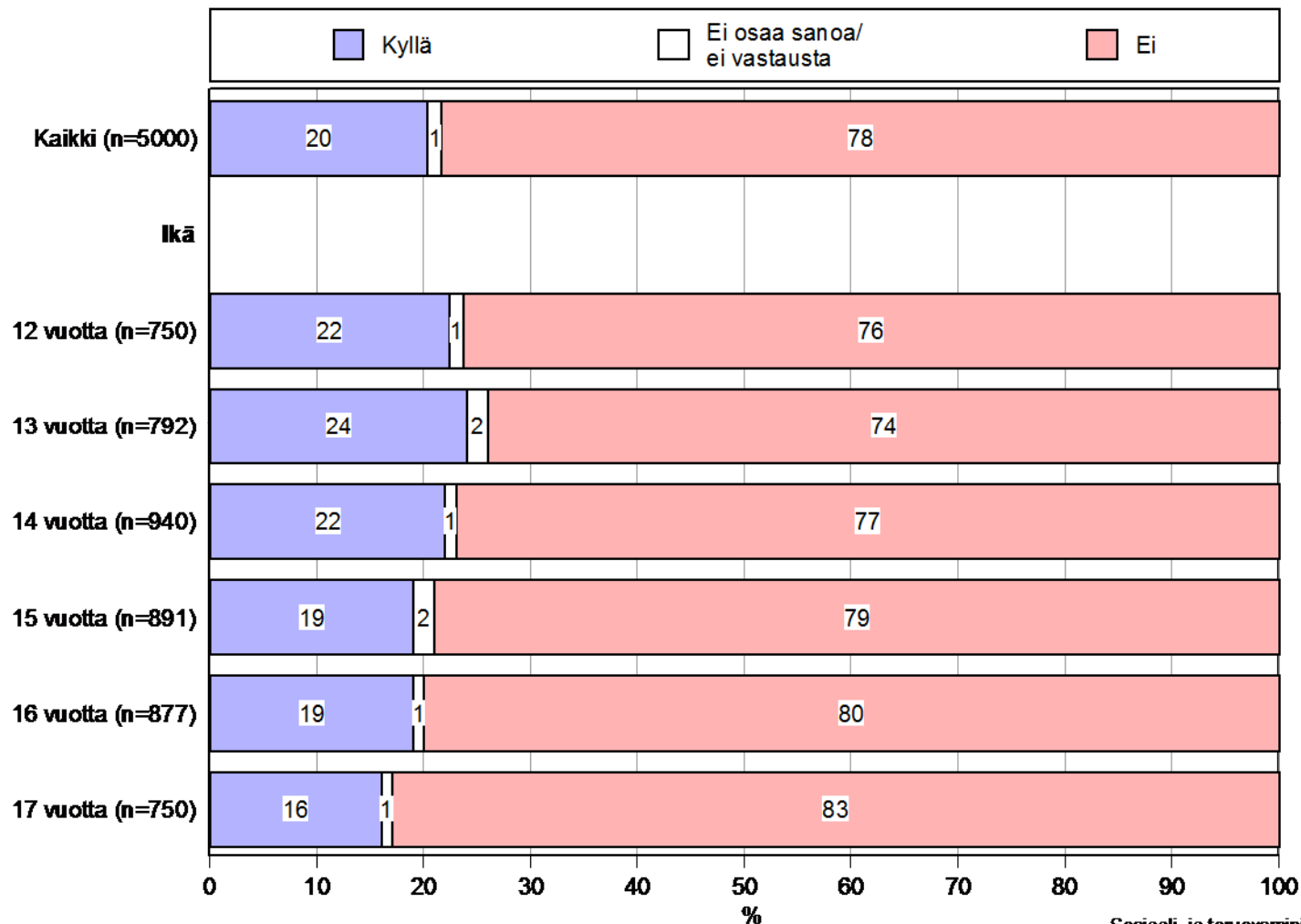

n= Kaikki

Onko opettajat ja/tai muu koulun henkilöstö puhunut koulussa rahapeliä pelaamisesta tai ottanut muuten asian esille

n=kaikki vastaajat

Alkuperätunniste 5794/PAH/tk/hmk

Sosiaali- ja terveysministeriö
Nuorten rahapelaaminen 2006

Kunnat ja peliongelmiin hoito

- Palveluissa **kohdataan peliongelmaisia**: kerran viikossa tai useammin 8%, 2-3 x/kk 5%, 1x/kk 5%, harvemmin kuin kerran/kk 27%, harvemmin kuin kerran vuodessa 25%, ei tietoa 29%
- Kunnissa **peliongelmiä käsitellään** 79 % sosiaalipalveluissa, 38 % terveyspalveluissa, nuorisotyö/-vastaanotto 3%, velkaneuvonnassa 1%
- **Mitä tarjotaan?** Ohjausta ja neuvontaa avopalveluna 78%, velkaneuvontaa 30%, laituskuntoutusta 25%, ohjaus A-klinikalle 24%, terveydenhoitopalveluja 22%
- **Mitä tarpeita osaamisen kehittämiseksi?** Lyhytkestoista koulutusta 76%, kirjallista tietoa ongelmasta 69%, pitkäkestoista koulutusta 18%

Lähde: Kuntien käytännöt ja tiedon taso rahapeliongelmaisten hoidossa, STM/ Taloustutkimus 2006

hoitopolku

www.stakes.fi/pelihaitat > hoito > hoitopolku

Viime vuosina aktivoitunut

- Sosiaalipedagogiikan säätiön hankkeet
- Peluurin palvelut (A-klinikkasäätiö ja Sininauhaliitto)
- A-klinikkasäätiön Rapeli-yhteisö/ hoitomalli
- Elämä on parasta huumetta/ ehkäisyhanke
- Sosiaali- ja terveysministeriö; toimeksiantotutkimuksia
- Rahapelifoorumi, linjauksia
- Peliyhteisöt; vastuullisuusohjelmien kehittäminen

Hallitusohjelma

Hallitus aikoo ryhtyä tarpeellisiin toimiin

- rahapelaamiseen liittyvien sosiaalisten ongelmien rajoittamiseksi
- rikollisuuden torjumiseksi
- yksinoikeuden säilyttämiseksi.

Lisäksi pyritään takaamaan, että viranomaisilla on riittävät voimavarat laittomaan pelitarjontaan puuttumiseksi.

Sosiaali- ja terveystalitiikan strategia 2015, STM

- Peliriippuvuuden vähentäminen
- Uuden teknologian mukanaan tuomien uusien riippuvuuksien tunnistaminen ja niiden hoidon parantaminen
- Ehkäiseviä toimia kohdennetaan niin, että pelaamisen aloittamisikä nousee ja ongelmien kasautuminen vähenee.

Sosiaali- ja terveystalitiinisteriöllä on velvollisuus seurata ja tutkia rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja

> Koordinaatioryhmä

Koordinaatioryhmä rahapeliongelmiin ehkäisyyn ja hoidon kehittämiseen, toimikausi 2007 loppuun

Tehtävät

- Valmistella ehdotukset rahapelaamiseen liittyvien haittojen mahdollisimman tehokkaasta ehkäisystä sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta
- Valmistella ehdotukset rahapeliongelmaisten palvelujen ja hoidon järjestämiseen liittyvistä toimenpiteistä erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla
- Raportoida rahapelaamiseen liittyvistä haitoista sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta
- Tehdä ehdotukset tavasta, jolla ehdotusten toteutumista seurataan.

Stakesin rooli (1 tutkija, 1 kehittäjä)

- **tutkii** rahapelikäyttäytymistä ja -haittoja sekä rahapeliteollisuuden yhteiskunnallista säätelyä
- **kehittää** rahapelaamiseen liittyvien haittojen ehkäisyä ja hoitojärjestelmää
 - > kehittämistyön tuki = toimijaverkostot > **YHTEISTYÖ**
 - > tietoperustan ja osaamisen vahvistaminen
 - > pelihaittoihin liittyvät julkaisut
 - > www.stakes.fi/pelihaitat

Kehittämistyön tuki 1

www.stakes.fi/pelihaitat

Tietoa ja työvälineitä rahapelihaittojen ehkäisyyn ja hoidon tueksi

Työssään pelihaittoja kohtaaville

Sisältöesimerkkejä:

- rahapelaaminen ilmiönä
- hoito
- järjestelmä/ tuomioistuinratkaisut
- toimijat / järjestöt

Ylläpitäjä: Stakes ja Soccan rahapelihanke

2. Pelihaittajulkaisut 2007, Stakes

Pelin merkit -tukiaineisto, tulossa myös ruotsiksi
Tietoa rahapeleistä ja peliongelmaista työssään peliongelmaa kohtaaville

Varvio, Saaramia: **Katsaus Suomen rahapelijärjestelmään**

Taskinen, Teresa: **Kaupassa, kioskillä ja kotikoneella. Rahapelit nuorten elämässä.**

Pajula Mari: **Ongelmapelaajan läheinen: sairas vai selviytyjä? Selvitys rahapeliongelman vaikutuksista läheisiin**

Verkkojulkaisu:

Jani Kinnunen & Eetu Paloheimo: **Nettipokeri**
Tampereen yliopiston Hypermedialaboratorio ja Stakes, 2007.
www.stakes.fi/pelihaitat

Kehittämistyön tuki 3. Verkostotyö

- Rahapeliongelmaisten **hoito- ja tukipalvelut, asiantuntijaverkoston** toiminta käynnistynyt lokakuussa 2007, seuraava tapaaminen **3.-4.4.2008**
- **Hyvät käytännöt** prosessi hankkeille **vertaisverkostona**, tavoitteena hyvien käytäntöjen kehittämistyön dokumentointi (ehkäisevä ja korjaava työ). **1. työpaja 6.3.2008**
- **Koulutuskokonaisuus**; yhteistyörakenteet, tarjousten perusteella, **keskitetty koordinaatio 2008 alkaen**

Haasteita? Nyt?

● **neljä keskeisintä?**

Haasteita I

- rahapelihaitat on otettava vakavasti yksilön, lähisuhteiden ja lähiyhteisöjen sekä valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla
- rahapelipolitiikka -> tavoitteeksi haittojen ehkäisy ja minimointi > niveltymisen hyvinvointi- ja turvallisuusstrategioihin edellä mainituilla tasoilla
- tiedostamisen ja osaamisen puute paikattava
- ehkäisy, haittojen vähentämisen sekä tuki- ja hoitopalvelujen tulisi muodostaa kokonaisuus
- tarjontaan, kysyntään ja haittojen vähentämiseen liittyvä **yhteinen työ** -> mm. ikärajat, markkinoinnin rajoittaminen, pelien riskiarviointi, vastuullinen pelaaminen, pelaamisen säätelymahdollisuudet, tiedon saanti, matalan kynnyksen tuki- ja hoitopalvelut

Haasteita II

- yksilö- ja yhteisönäkökulmien tasapaino
- monitoimijaisuus lähtökohdaksi
- yhteys kansanterveysajatteluun (esim. promootio- ja yhteisönäkökulmat, terveyden edistämisen johtaminen) ja laajaan käsitykseen hyvinvoinnista (terveys + sosiaalinen + talous + rakennettu ympäristö...)
- yhteys riippuvuuskenttään; toiminnalliset riippuvuudet, päihde- ja mielenterveystyö

Haasteita III

- ongelmia ei juuri osata tunnistaa eikä niihin puututa (järjestelmä- ja menetelmätaso)
- hoitojärjestelmä puuttuu, samoin lainsäädäntö -> palvelurakennemuutosten mahdollisuudet
- kansalaiset ovat eriarvoisessa asemassa asuinkunnasta ja jopa työntekijästä/ palvelun tarjoajasta riippuen, läheisille ei palveluja
- peruspalveluiden roolin pitäisi olla vahva tilannearvioinnissa, tunnistamisessa, puheeksi otossa, palveluihin ohjauksessa - resurssit ovat kaikilta osin vajavaiset
- erityispalveluissa tulisi olla osaamista ja tukea peruspalveluille - tähän ei ole resursseja

Haasteita IV

- palvelujen eriytyneisyys, jos niitä on; talous- ja velkaneuvonta, sosiaalityö, terveydenhuolto, lisäksi erityispalvelut erillään; päihdehuolto ja mielenterveyspalvelut -> luotava yhteistyörakenteet

"pääkaupunkiseudulla tarvetta riittävän eriytyneeseen "oman luukun palveluun" ("P-poliklinikka") -> asiakkaan kokonaistilanne?

- avo- ja laitoshoitopalvelujen tarpeen arviointi

-> Kuinka moneen erikoistuneeseen yksikköön on tarvetta?
Riittääkö resursseja ja asiakkaita?

- vertaistuen ja tukihenkilötoiminnan vahvistaminen ja kehittäminen

- **jatkuvaa arviointia tarvitaan ehkäisystä hoitoon, tutkimuksesta tukea kehittämistyöhön, palveluille**

turvattava riittävät resurssit

Haasteita V

- mitä mieltä olet? mitä jäi mainitsematta?

juuri nyt...

- vaaditaan nopeaa reagointia eri tasoilla
- luodaan pelipolitiikkaa kaikilla tasoilla
- täytetään palvelutyhjiötä
- rakennetaan toimintamalleja
- tarvitaan yhteistyötä, ei kilpailuasetelmia
- edellytetään pitkäjänteisyyttä toimintaan ja rahoitukseen

tehokkainta on

yhdistää

eri tasoilla

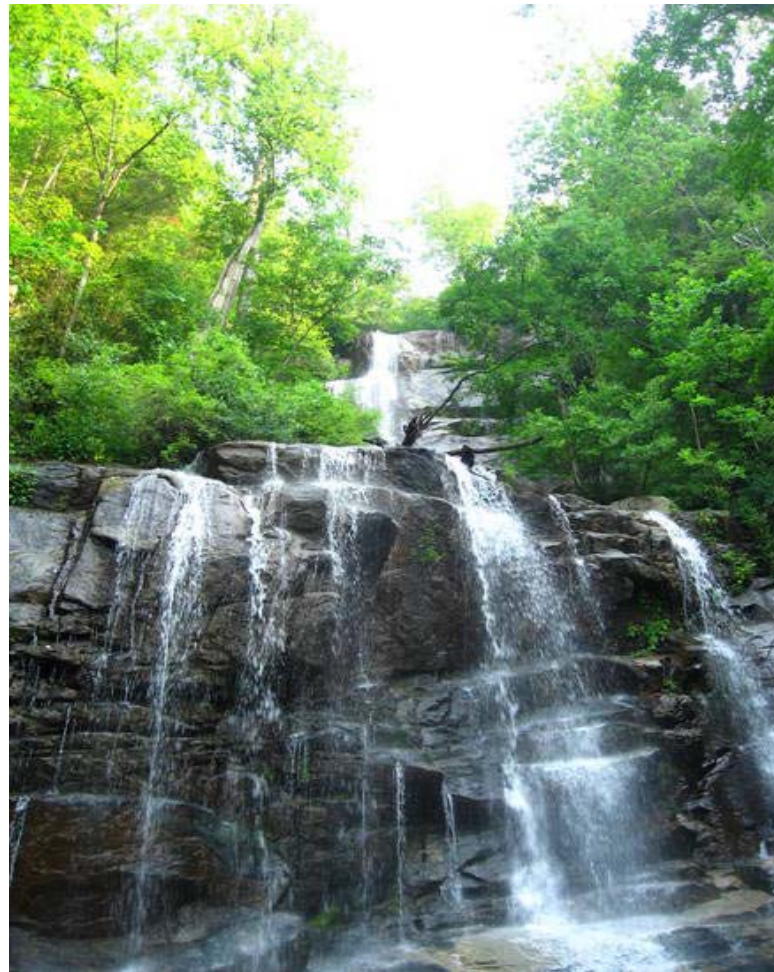
useita

toisiaan tukevia

hyvin perusteltuja toimia

samansuuntaiseksi

kokonaisuudeksi

**seuraa verkkosivuja,
ole yhteydessä,
osallistu verkostoihin,
jaa kokemuksiasi,
tee ehdotuksia,
anna palautetta!**

KIITOS

saini.mustalampi@stakes.fi

**WWW.STAKES.FI/
PELIHAITAT**

Verkkosivusto rahapelihaittoja
työssään kohtaaville

"Bonusdia": Yksilöllisiä riskitekijöitä

- pelaamisen aloittaminen nuorena
- pelihistoriaan liittyvä suuri voittokerta
- väärät uskomukset pelivoittojen todennäköisyyksistä
- uskomukset onnesta
- väärät kuvitelmat omasta taidosta tai pelin hallinnasta
- oman rahapelikulutuksen seuraamattomuus
- taloudelliset ongelmat
- elämänkriisit tai menetykset, kuten avioero, työttömyys, läheisen kuolema
- yksinäisyys
- elämän kokeminen merkityksettömäksi
- mielekkään tekemisen puute
- mielenterveysongelmat, erityisesti masentuneisuus ja ahdistuneisuus
- traumaattiset kokemukset elämässä
- päihdeongelmat ja muut (aineelliset tai toiminnalliset) riippuvuudet
- perhehistoriaan liittyvät päihde- ja riippuvuusongelmat